

Uusniityn perustaminen

Mikä on uusniitty ja miksi niitä tehdään?

Niityt ovat monimuotoisia [perinnemaisemia](#). Neljännes kaikista Suomen uhanalaisista lajeista viihtyy perinneympäristöissä. Niityillä on runsas kasvillisuus, joka synnyttää runsaan eläinlajiston (hyönteiset ja niiden saalistajat). Monet luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeitä kasveja ovat kuivan kedon kasveja.

Niittytyyppejä on useita: valoisalla paikalla sijaitseva, vähäravinteisen ja läpäisevän maan niitty on tuore niitty, jossa kasvillisuus on rehevätkö keskikesän kuivuudesta huolimatta. Keto on paahtaisen ja kuivan maan niitty, joka kukkii runsaasti, vaikka maaperässä on vähän ravinteita. Kasvillisuus on matalampaa kuin kostealla niityllä, jonka multavammassa tai savisessa maassa kasvaa korkeampia niittykasveja. Niityt ovat syntyneet luonnostaan tai ihmisen toiminnan myötä. Sata vuotta sitten niittyjä ja ketoja oli paljon. Pellonraivauksen, metsityksen ja rakentamisen ja laidunnuksen vähenemisen myötä niiden määrä on 1900-luvulla pudonnut muutama prosenttiin aiemmasta. Kaikki niittytyypit ovat uhanalaisia. Niityt ovat myös alttiita vieraslajeille. 1990-luvulta alkaen niittyjen arvostus on kasvanut ja niitä on otettu takaisin mm. laidunnukseen.

Monimuotoisten perinnemaisemien säilyttäminen vaatii ihmisen apua. Laidunnuksen ja hoidon loppuminen johtaa niittyjen umpeen kasvuun ja niitylajiston köyhtymiseen. Myös pölyttäjähönteisten määrä on hälyttävässä laskussa, ja syynä siihen ovat pääasiassa perinteisestä laidunnuksesta riippuvaisten elinympäristöjen häviäminen, ilmastonmuutos, torjunta-aineiden käyttö sekä vieraskasvilajien leviäminen. Perustamalla uusniityn, maisemapellon tai vaikka [pienemmänkin kukkaistutuksen](#) jokainen meistä voi osallistua pölyttäjien pelastamiseen.

Uusniityt ovat erikseen perustettuja niittyjä (ei laidunnuksen myötä syntyneitä), jotka ovat monivuotisia, kunhan niitä hoidetaan oikein. Uusniityt edistävät maiseman monimuotoisuutta, tarjoavat suojaa ja ravintoa pölyttäjille sekä iloa ihmisille.

Uusniityn perustaminen

Uusniittyjä voivat perustaa tai ennallistaa sekä yksityiset ihmiset että yhteisöt. Mahdollista osaamista on hyvä hyödyntää (jos osaajia on mukana) ja esim. maaperänäytteitä on helppo ottaa maaperän laadun selvittämiseksi, mutta ne eivät ole välttämättömiä. Kedon perustamiselle parhaita paikkoja ovat avoimet, paahtaiset ja karut alueet. Kasvupaikan valoisuus on niittykasveille tärkeää. Kuivan kedon lajit kestävät hyvin tallaamista ja niittoa, kuivuutta ja kuumuutta sekä laidunnusta, mutta vaativat myös hoitoa.

Uusniityn perustaminen on hidasta. Osa niittykasveista on yksivuotisia, osa monivuotisia. Kaikki eivät idä saati kuki ensimmäisenä tai ehkä toisenakaan vuonna, joten niityn perustaminen vaatii kärsivällisyyttä – voi mennä viisikin vuotta, että alue alkaa näyttää niityltä. Niityn perustamistoimenpiteiden lisäksi sen hoitaminen on hyvä ottaa huomioon jo suunnitteluvaiheessa.

Maaperällä on paljon merkitystä. Mitä kuivempi ja karumpi paikka, sitä helpompi uusniitty on perustaa. Maaperä vaikuttaa myös lajivalintaan, kasvit kannattaa valita maaperän mukaan; esim. vanha pelto voi olla turhan rehevä useammille niittykasveille. Jos alueella on paljon rikkaruohoa, tai maa on turhan rehevää, maata voi köyhdyttää ajamalla paikalle hiekkaa. Mitä rehevämpi paikka, sitä enemmän hoitoa se vaatii;

Uusniityn perustaminen

ensimmäisenä tai useampanakin vuonna maata voidaan tarvittaessa muokata ja köyhdyttää pelkästään niittämällä kasvustoa pois ja viemällä niittojätteet pois alueelta.

Jos niitty halutaan perustaa vanhalle nurmikolle, sen pintaa voi rikkoa tai tehdä siihen laikkuja, joihin niittykasvit kylvetään. Parhaan alun niittykasvit saavat, jos nurmikerros kuoritaan kokonaan pois.

Maan muokkaus

Muokkausta tehdään maaperän mukaan; paahteiselle, karummalle maalle riittää kevyt muokkaus, kuten maan pinnan rikkomisen esim. rautaharavalla sekä rikkaruohojen poistaminen. Rehevämmällä paikalla on hyvä aloittaa kesannoimalla ja monivuotisten rikkakasvien poistamisella, ja jatkaa maan kääntämisellä ja hiekan tuomisella kasvualustaksi tarvittaessa. Vanhalla nurmikolla maan muokkaus käsittää nurmikerroksen rikkomisen, laikuttamisen tai koko nurmikerroksen sekä rikkaruohojen poiston, tarvittaessa hiekan tuomisen kasvualustaksi. Älä lannoita maata.

Siemenet ja kylvö

Siementen kerääminen lähialueilta on hyvä vaihtoehto mm. niiden menestymisen kannalta sekä oman paikallisen laji- ja geenikannan säilyttämiseksi, mutta se on varsin työlästä, joten yleensä siemenet ostetaan. Toki niittysiementen keräyskin on oivallista yhteistä tekemistä ja lisää yleensä alueen ja kasvien tuntemusta. Tärkeää on siementen kotimaisuus; kotimaiset siemenet menestyvät täällä parhaiten ja näin voidaan myös välttää vieraslajien leviämistä. Mm. Suomen Niittysiemen, AhonAlku, Seikkutuote ja Hyötykasviyhdistys ry. myyvät verkkokaupoissaan erilaisille kasvupaikoille sopivia kotimaisia siemenseoksia. Siemeniä saa myös useista puutarhakaupoista. Sekoituksissa on usein sekä yksi- että monivuotisten kasvien siemeniä.

Kosteamman maan niittykasveja ovat esim. harakankello, niittyleinikki ja metsäkurjenpolvi.
Kuivemmassa, kalkkipitoisessa maassa ja savimaassa viihtyvät puolestaan
keltamatara, kevätesikko, kissankello ja päivänkakkara.
Kuivalle, vähäravinteiselle maalle voi kylvää ahomansikkaa, keltamaitetta ja kangasajuruohoa.

Lue lisää eri kasvupaikoille [sopivista niittykasveista](#) ja [siementen keräämisestä](#).

Siementen pakkauksissa ja niitä myyvien kauppojen verkkosivuilla on hyvät ohjeet, mille alalle ne riittävät. Niitä voi myös tilata pinta-alan mukaan eri kokoisille alueille. Siemenet ovat aika arvokkaita, mikä kannattaa ottaa huomioon niityn kokoa suunniteltaessa.

Syksy on hyvä aika niityn kylvämiselle, samalla monivuotiset siemenet saavat tarvitsemansa kylmäkäsittelyn. Varhain keväällä, heti maan paljastuttua voi myös kylvää, jos maa on riittävän kostea ja keskilämpötila alle + 13 astetta, mutta kylvämisen jälkeisen kevään ja kesän kuivuus voi tuottaa haasteita siementen itämiselle. Kylvö on hyvä tehdä poutasäällä. Yksivuotisten kukkien siemenet kylvetään yleensä keväällä ja ne myös kukkivat samana kesänä. Monivuotiset niittykasvit kukkivat yleensä vasta 2. ja 3. vuodesta alkaen.

Siemeniä voi kylvää esim. sirottimella. Siementen määrä kylvettävää alaa kohti on yllättävän pieni ja helposti käykin niin, että siemenet loppuvat ennen kuin koko alue on ehditty edes kunnolla käydä läpi. Kylvöä helpottamaan siemenet kannattaakin sekoittaa esim. kuivaan hiekkaan tai tarvittaessa kalkkiin. Isomman alan voi jakaa pienempiin osiin siementen menekkin arvioimisen helpottamiseksi. Monet niittykasvien

Uusniityn perustaminen

siemenet tarvitsevat valoa itääkseen, joten niitä ei peitetä eikä maata tarvitse sekoittaa tai jyrätä kylvämisen jälkeen. Jos vettä on saatavilla ja niityn koko on soveltuva, kylvöstä voi kastella aluksi. Ajatuksena kuitenkin on, että niitty kasvaa ilman kastelua.

Niityn perustamisessa voi käyttää myös niittykukkien taimia, mutta se vie aikaa ja varsinkin suuremmille aloille on helpompi perustaa niitty kylvämällä.

Uusniittyjen hoitaminen

Niittykasveja voi auttaa parempaan alkuun kitkemällä pois muuta kasvillisuutta ensimmäisinä vuosina. Kitkeminen kannattaa keskittää vain rikkakasvien varsiin, etteivät niittykukat lähde juuripaakun mukaan. Rikkakasveja voi myös kesän mittaan niittää ja koota varret pois. Myös puuntaimet on hyvä poistaa, sillä niityt tarvitsevat valoa.

Niityn hoidon yleisohjeena on vuosittainen niitto kukkien kukkimisen jälkeen, yleensä elo-syyskuussa. Syksyllä niitetään läheltä maanpintaa, jätetään niitetty kasvusto pariaksi päiväksi niitylle kuivahtamaan, jotta siemenet ehtivät pudota maahan. Sitten niittojäte viedään pois, että se ei tuottaisi niitylle ravinteita ja tukahduttaisi alle jääviä kasveja.

Viikate tai muu leikkaava terä (niittokone) on paras laite, se ei murskaa kasvien varsia kuten esim. siimaleikkuri. Rehevämmän niityn voi joutua niittämään jo alkukesällä, tällöin kannattaa niittää melko korkealta, jotta pienempi niittykasvusto säilyy, ja kerätä niittojäte pois heti niittämisen jälkeen.

Niityn laidalle voi olla hyvä laittaa infokyltti, jossa mainitaan uusniitystä ja sen etenemisen hitaudesta. Samalla voi laajentaa yleisön tietämystä luonnon monimuotoisuudesta, pölyttäjäistä ja niityistä yleensä.

Lähteet ja lisätietoa

Kyläkehittäjät Tanja Airaksinen ja Reeta Rönkkö, MSL

[MSL verkkosivut](#)

Lumoava-hankkeen diaesitys ”[Kukkaniityn perustaminen ja hoito](#)”.

Syken tutkijat ja asiantuntijat Janne Heliölä, Riku Lumiaro ja Mikko Savolahti

Lumoava-hankkeen diaesitys ”[Kotimaisten luonnonkasvien käyttäminen ja siementen kerääminen](#)”.

Syken erityisasiantuntija Riku Lumiaro ja Tuleva luonto Oyn kasviasiantuntija Jere Nieminen

YLEn artikkeli ”[Näin perustat niityn – paras kukkaloisto syntyy köyhään ja karuun maahan](#)” 27.4.2020, päivitetty 24.3.2021 [Tiina Jensen](#)

<https://www.perinnemaisemat.fi/blog/categories/perinnemaisematyypit>

<https://niittysiemen.fi/niittyohjeet/kukkaniityn-perustaminen/>

<https://www.ahonalku.fi/Kukkaniityn.Maisemapellon.perustaminen2016.htm>

<https://www.kekkila.fi/viherrakentaminen/artikkeli/niittykasvit-oikeat-kasvit-oikeille-kasvupaikoille/>

<https://muhevainen.fi/oppaat/niityt-ja-monimuotoisuus/niityn-perustaminen-ja-hoito/>